

Ονοματοδοσία και βάπτισμα - Μια διαιωνιζόμενη παρανόηση

✘ Υπάρχει πολύς κόσμος σήμερα, που πιστεύει η ονοματοδοσία ενός παιδιού που βαπτίζεται, προκύπτει απ' αυτή καθ' αυτή την διαδικασία του όλου τελετουργικού της βάπτισμα και ότι η δήλωση του ονόματος στο Ληξιαρχείο, είναι μια δευτερεύουσα διαδικασία. Υπάρχει πολύς κόσμος επίσης, που πιστεύει ότι για να δώσει ένα όνομα στο παιδί του, θα πρέπει υποχρεωτικά να το πάει στην εκκλησία και να το βαφτίσει ένας παπάς. Υπάρχει τέλος κι ένα σημαντικό ποσοστό, που γνωρίζει την νόμιμο οδό, αλλά κάτω κι από την πίεση του κοινωνικού περίγυρου (τι θα πει ο κόσμος), αναγκάζεται ουσιαστικά να ακολουθήσει και την θρησκευτική οδό.

Θα πρέπει κατ' αρχάς να καταστεί σαφές, σύμφωνα και με τον Συνήγορο του Πολίτη, ότι ονοματοδοσία χωρίς το τελετουργικό της βάπτισμα γίνεται, το αντίστροφο όχι. Κι αυτό γιατί, η ονοματοδοσία, είναι μια έννομη, υποχρεωτική και τυπική διαδικασία, ενώ η βάπτισμα όχι. Δηλαδή, η βάπτισμα παρ' ότι δεν θεωρείται παράνομη (παρ' ότι ο νηπιοβαπτισμός, αποτελεί στην ουσία πράξη προσηλυτισμού, χωρίς μάλιστα την συναίνεση του προσηλυτιζόμενου), εν τούτοις είναι μια άτυπη θρησκευτική διαδικασία, χωρίς καμμία νομική ισχύ, την οποία δεν υποχρεώνεται κάποιος ν' ακολουθήσει. Με λίγα λόγια, για να αποκτήσει ένα παιδί όνομα, η υποχρέωση των γονέων (ή των νομίμων κηδεμόνων) έγκειται κατ' αρχήν στο ότι θα πρέπει να πάνε στο Ληξιαρχείο και να υπογράψουν από κοινού, για το όνομα που επιθυμούν να πάρει το παιδί. Αν υπάρχει διαφωνία ανάμεσα στους γονείς για το όνομα που θα δώσουν στο παιδί, τότε η διαφορά λύνεται μέσω της δικαστικής οδού. Στην περίπτωση που ένας γονέας απουσιάζει, τότε απαιτείται έγγραφη εξουσιοδότησή του.

Βεβαίως με την ισχύουσα νομοθεσία της Ελλάδος, οι γονείς μπορούν καταχωρήσουν ταυτόχρονα με την ονοματοδοσία και την βάπτισμα. Η καταχώριση βάπτισμα όμως, έχει ως αποκλειστικό αποτέλεσμα την αναγραφή θρησκευάματος και ουδόλως επιδρά στο ήδη δηλωθέν (ή ταυτοχρόνως δηλούμενο) όνομα, ενώ μπορεί να γίνει και χωρίς εξουσιοδότηση γονέως ή ακόμη και με πρωτοβουλία άλλων προσώπων απαριθμωμένων στο άρθρο 26 παρ. 2 ν. 344/76 (*«η βάπτισμα καταχωρίζεται εις το περιθώριον της ληξιαρχικής πράξεως γεννήσεως ... επί τη προσαγωγή δηλώσεως του τελέσαντος ή συμπράξαντος εις την ιεροπραξίαν*

θρησκευτικού λειτουργού. ... Υπόχρεοι προς δήλωσιν της βαπτίσεως είναι ο βαπτισθείς, ... ο πατήρ ή η μήτηρ ..., ο ανάδοχος και οι συγγενείς εξ αίματος του βαπτισθέντος μέχρι και του τρίτου βαθμού. ... Η σημειούμενη βάπτισις περιλαμβάνει την χρονολογίαν της βαπτίσεως, το εις το νεογνόν τυχόν δοθέν όνομα, το όνομα και επώνυμον του δηλούντος, του αναδόχου, του ιερέως...»). Το γεγονός ότι ο νόμος, στην περιγραφή του περιεχομένου της δήλωσης βάπτισης, συμπεριλαμβάνει και «το εις το νεογνόν τυχόν δοθέν όνομα», δεν ιδρύει εναλλακτική διαδικασία ονοματοδοσίας ξεχωριστή από την κανονική, καθ' όσον, όπως ήδη από μακρού (απόφαση 240/75 Ολομέλειας Αρείου Πάγου) και αδιαλείπτως δέχεται η νομολογία, η λήψη ονόματος δεν αποτελεί συστατικό στοιχείο της βάπτισης.

Η εκδοχή, ότι σε ονοματοδοσία προβαίνουν μόνον όσοι δεν τελούν βάπτισις, ή ότι επί τελεσθείσης βαπτίσεως παρέλκει η ονοματοδοσία, όχι μόνο δεν παρίσταται σύμφωνη προς τις νόμιμες διατάξεις, αλλ' επί πλέον έχει ως αποτέλεσμα τον καταναγκασμό πολιτών σε ακούσια ληξιαρχική καταγραφή θρησκευματος, δηλαδή ένα ενδεχόμενο σαφώς αντίθετο στο Σύνταγμα (αποφάσεις 2279-2286/2001 Συμβουλίου Επικρατείας: «η ελευθερία της θρησκευτικής συνείδησης περιλαμβάνει και το δικαίωμα του ατόμου να μην αποκαλύπτει το θρήσκευμα που ακολουθεί ... κανένας δεν μπορεί να εξαναγκασθεί με οποιονδήποτε τρόπο να αποκαλύψει είτε αμέσως είτε εμμέσως, το θρήσκευμα ή τις θρησκευτικές εν γένει πεποιθήσεις του, υποχρεούμενος σε πράξεις ή παραλείψεις από τις οποίες θα τεκμαίρεται η ύπαρξη ή η ανυπαρξία τους, και καμία κρατική αρχή ή κρατικό όργανο δεν επιτρέπεται να επεμβαίνουν στον απαραβίαστο χώρο αυτό της συνείδησης του ατόμου και να αναζητούν το θρησκευτικό του φρόνημα, πολύ δε περισσότερο να επιβάλλουν την εξωτερίκευση των όποιων πεποιθήσεων του ατόμου αναφορικά με το θείο»).

Εν όψει των ανωτέρω, αν ένας γονεύς, κατ' αρχήν προτιθέμενος να προβεί μόνο σε ονοματοδοσία του τέκνου του, εξαναγκασθεί (διά της μη νόμιμης προβολής διοικητικών προσκομμάτων ή διά της παροχής μη ακριβών πληροφοριών ως προς τη νομική φύση των επίμαχων ληξιαρχικών εγγραφών) να προβεί, τελικώς, σε δήλωση βάπτισης, δικαιούται να εγκαλέσει τη διοίκηση για παραβίαση συνταγματικού του δικαιώματος και ν' αξιώσει επαναφορά των πραγμάτων στη νόμιμη κατάσταση αυτών βάσει της αρχικής του επιθυμίας, ήτοι καταχώριση ονοματοδοσίας και διαγραφή της δήλωσης βάπτισης.

Το γεγονός ότι, σήμερα, η ληξιαρχική εγγραφή ονόματος του παιδιού έχει με τον

έναν ή τον άλλο τρόπο συντελεσθεί, δεν σημαίνει ότι το ζήτημα έχει καταστεί «άνευ αντικειμένου», καθ' όσον η διοίκηση δεν είναι δυνατό, προς στήριξη ισχυρισμού περί αδυναμίας περαιτέρω ενεργειών της, να επικαλείται καταστάσεις τις οποίες η ίδια παρανόμως προκάλεσε.

Ο τρόπος εγγραφής των κατ' άρθρο 26 ν. 344/76 «δηλώσεων βάπτισης», ακόμη περισσότερο δε η αποδοχή «δηλώσεων βάπτισης», εκ μέρους του Ληξιαρχείου, χωρίς ταυτόχρονη υπόμνηση, προς τον δηλούντα γονέα, της εκκρεμούς έννομης υποχρέωσής του για ξεχωριστή (και κοινή με τον έτερο γονέα) «δήλωση ονοματοδοσίας» κατ' άρθρο 26 ν. 344/76, παρέχουν πρόσφορο έδαφος για δημιουργία και διαιώνιση νομικής πλάνης περί ταύτισης των δύο αυτών πράξεων. Το ενδεχόμενο αυτό δεν στερείται σοβαρών πρακτικών συνεπειών, καθ' όσον, ελλείψει κανονικής ονοματοδοσίας, η εγγραφή βάπτισης στο περιθώριο της ληξιαρχικής πράξης γέννησης είναι πιθανό να παρασύρει τους ενδιαφερομένους και τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες στην εντύπωση ότι η ονοματοδοσία είναι περιττή ακόμη και όταν η βάπτιση έγινε με δήλωση μόνον ενός εκ των γονέων. Ο κίνδυνος αυτός παρίσταται ιδιαίτερα έντονος σε περιπτώσεις υπηρεσιών αρμόδιων για άλλες επίσημες εγγραφές (δημοτολόγιο, μητρώο αρρένων, στρατολογικοί πίνακες, αρχείο δελτίων αστυνομικής ταυτότητας κ.ο.κ.), καθ' όσον ενδεχόμενη εσφαλμένη αποδοχή και μεταγραφή του «βαπτιστικού» ονόματος ως κανονικού, αν και εγγενώς παράνομη λόγω έλλειψης συναίνεσης ενός εκ των γονέων, γεννά έννομες συνέπειες και παρίσταται δυσχερώς αναστρέψιμη.

Καταλήγοντας, σύμφωνα με έγγραφο του Υπουργείου Εσωτερικών (Διεύθυνση Αστ. & Δημ. Κατάστασης, Διευκρινίσεις και οδηγίες προς τα Ληξιαρχεία, υπ' αρ. πρωτ. Φ.104770/22433 24.10.2006):

«Η ονοματοδοσία αποτελεί την αποκλειστική διαδικασία κτήσης ονόματος νεογνού το οποίο καταχωρίζεται στη ληξιαρχική πράξη γεννήσεως ύστερα από δήλωση των γονέων του που ασκούν τη γονική μέριμνα ή του ενός απ' αυτούς εφόσον έχει έγγραφη εξουσιοδότηση του άλλου, θεωρημένη για το γνήσιο της υπογραφής. Αν ο ένας από τους γονείς δεν υπάρχει ή δεν έχει τη γονική μέριμνα, η δήλωση του ονόματος γίνεται από τον άλλο γονέα.

Η βάπτιση καταχωρίζεται στο περιθώριο της ληξιαρχικής πράξεως γέννησης, περιλαμβάνει τα στοιχεία που περιγράφονται στην παρ. 3 του άρθρου 26 ν. 344/76 και δηλώνεται από τους υποχρέους, όπως καθορίζονται στην παρ. 2 του ιδίου άρθρου».

Από τον συνδυασμό των ανωτέρω διατάξεων προκύπτει αβίαστα ότι οι δύο ανωτέρω περιγραφόμενες πράξεις είναι ξέχωρες μεταξύ τους και η μεν ονοματοδοσία έχει σαν αποτέλεσμα την κτήση ονόματος, η δε βάπτισή, κατά πάγια νομολογία, την κτήση θρησκευματος και δεν επιδρά καθόλου στο ήδη δηλωθέν ή ταυτόχρονα δηλούμενο όνομα.

Συνεπώς μία δήλωση βάπτισής δεν μπορεί να εκληφθεί και σαν δήλωση ονοματοδοσίας αν δεν γίνεται με τους όρους του άρθρου 25 του ν. 344/76, όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 15 ν. 1438/84, δηλαδή αν δεν γίνεται και από τους δύο γονείς ή αν δεν συνοδεύεται από εξουσιοδότηση του απόντος γονέως.